

**Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи права національної безпеки

ОП «ПРАВО»

Шифр за ОП	Назва	Тип	Рівень вищої освіти	Період вивчення		Кількість кредитів	Вид підсумкового контролю
				Рік, коли пропонується вивчення	Семест		
ВНД-9	Основи права національної безпеки	Вибіркова навчальна дисципліна	Перший (бакалаврський)	2	4	5	Диференційований залік

Мова навчання: українська.

Форми здобуття освіти: очна, заочна.

Види навчальних занять: лекції, семінарські заняття, консультація.

Методи навчання: словесний, пояснювально-демонстраційний, метод проблемного викладання, практико-орієнтовані методи, поєднані із стратегічним аналізом нормативних актів із ситуативним моделюванням алгоритмів реагування на безпекові загрози, аналізом практичних кейсів щодо правомірності обмеження прав людини в умовах особливих правових режимів та проведенням проблемних дискусій стосовно впровадження стандартів НАТО та механізмів демократичного цивільного контролю, що забезпечує глибоке розуміння правових засад захисту державного суверенітету.

Оцінювання: поточне, підсумкове.

Мета викладання навчальної дисципліни: формування у студентів цілісної системи знань про правову природу національної безпеки, вивчення повноважень державних органів у цій сфері та опанування юридичних механізмів захисту суверенітету, конституційного ладу й прав людини в умовах воєнних, інформаційних та інших сучасних загроз.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК03	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК03	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
СК07	Здатність застосовувати норми та інститути права, зокремові з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
СК14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН05	Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
ПРН06	Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
ПРН12	Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
ПРН15	Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
ПРН18	Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
ПРН20	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.
ПРН22	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Засоби діагностики успішності навчання: усне опитування та участь у наукових дискусіях на семінарських заняттях, питання для поточного контролю, тести, питання для підсумкового контролю, оцінювання результатів неформальної освіти в порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання набутих у неформальній/інформальній освіті; підсумковий контроль у формі диференційованого заліку, що передбачає комплексну перевірку рівня досягнення програмних результатів навчання.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Теоретико-правові основи національної безпеки

Поняття національної безпеки як правової категорії та об'єкта правового регулювання. Об'єкти і суб'єкти забезпечення національної безпеки: правова характеристика. Національні інтереси та національні цінності: законодавче визначення та класифікація. Загрози національній безпеці: поняття, види та правові критерії ідентифікації. Принципи права національної безпеки та їх роль у функціонуванні держави.

Тема 2. Система та джерела права національної безпеки

Конституція України як фундамент правового регулювання безпекової сфери. Закон України «Про національну безпеку України» – базовий акт галузі. Правова природа та значення Стратегії національної безпеки України. Роль міжнародних договорів і стандартів у забезпеченні колективної безпеки. Підзаконне нормативно-правове регулювання у системі джерел права національної безпеки.

Тема 3. Правовий статус суб'єктів сектору безпеки і оборони

Повноваження Президента України як Верховного Головнокомандувача та гаранта безпеки. Правовий статус та функції Ради національної безпеки і оборони України. Роль Верховної Ради України та Кабінету Міністрів у забезпеченні безпеки. Органи охорони правопорядку та розвідувальні органи у системі національної безпеки. Громадянське суспільство як суб'єкт демократичного цивільного контролю.

Тема 4. Правові основи воєнної безпеки та оборони держави

Поняття воєнної безпеки та правовий режим оборони України. Правовий статус Збройних сил України та інших військових формувань. Законодавство про оборону: воєнна доктрина та планування в галузі оборони. Правові засади мобілізації та призову. Правовий режим воєнного стану: підстави введення та правові наслідки.

Тема 5. Державна безпека та правовий захист конституційного ладу

Правові засади захисту державного суверенітету та територіальної цілісності. Боротьба з тероризмом: правові механізми й антитерористичні операції. Охорона державної таємниці як елемент забезпечення національної безпеки. Контррозвідувальне забезпечення та захист від підривної діяльності. Інтегроване управління державним кордоном як стратегічна складова національної безпеки.

Тема 6. Правове забезпечення інформаційної та кібербезпеки

Правовий режим інформаційного простору та захист національних інтересів. Кібербезпека як складова національної безпеки. Правові межі протидії дезінформації та маніпулятивним технологіям. Правовий захист об'єктів критичної інформаційної інфраструктури. Відповідальність за правопорушення в інформаційній та кіберсферах.

Тема 7. Економічна та енергетична безпека у правовому вимірі

Правові засади забезпечення економічної стійкості держави. Юридичні механізми захисту від зовнішнього економічного тиску. Енергетична безпека: правове регулювання критичного імпорту та інфраструктури. Фінансовий моніторинг та боротьба з легалізацією доходів у контексті безпеки. Правовий режим санкцій як інструмент захисту економічних інтересів.

Тема 8. Екологічна та громадська безпека

Екологічна безпека як правовий гарант збереження генофонду народу. Правовий статус сил цивільного захисту та ДСНС України. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій: правовий регламент. Правові засади протидії злочинності як загрози громадській безпеці. Біологічна та радіаційна безпека: законодавчі норми та стандарти.

Тема 9. Демократичний цивільний контроль у сфері безпеки

Поняття та принципи демократичного цивільного контролю за сектором безпеки. Парламентський контроль: повноваження профільних комітетів та Омбудсмена. Судовий контроль у сфері забезпечення національної безпеки. Роль засобів масової інформації та громадських організацій у нагляді. Правові межі обмеження прав людини в інтересах національної безпеки.

Тема 10. Міжнародно-правові аспекти безпеки та євроатлантична інтеграція

Міжнародна безпека та роль України в системі ООН та ОБСЄ. Правові засади співробітництва України з НАТО. Безпекова політика ЄС та участь у ній України. Правовий режим міжнародної військової та технічної допомоги. Міжнародно-правова відповідальність за агресію та воєнні злочини.

Неформальна освіта (онлайн-курси та платформи)

У межах самостійної роботи здобувачам рекомендується проходження онлайн-курсів на міжнародних освітніх платформах з метою розширення професійних компетентностей.

Рекомендовані платформи:

- Coursera (AI in National Security: Integrating Artificial Intelligence into Public Sector Missions: <https://www.coursera.org/learn/ai-national-security>; Security: A Comprehensive Approach: <https://www.coursera.org/specializations/security-a-comprehensive-approach>);
- Prometheus (Екологічна безпека та ризики для громад і територій в умовах війни: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/environmental-security-and-risks/>; CS50: Вступ до кібербезпеки: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/cs50-cybersecurity/>);
- edX (Artificial Intelligence in National Security: <https://www.edx.org/learn/social-science/kings-college-london-artificial-intelligence-in-national-security>).

Опрацювання зазначених онлайн-курсів не є обов'язковим і здійснюється за власною ініціативою здобувача як форма неформальної освіти. Так само не є обов'язковими саме ці курси та можуть бути пройдені інші тематичні курси, тренінги тощо.

Порядок зарахування результатів неформальної освіти:

Результати проходження онлайн-курсів можуть бути зараховані як складова самостійної роботи за зверненням здобувача в порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання набутих у неформальній/інформальній освіті (<https://nam.kyiv.ua/files/pdf/polozhennia-pro-neformalnu-ta-informalnu-osvitu.pdf>).

Максимальна кількість балів – до 10 балів у межах самостійної роботи.

Методи навчання на лекціях: вербальний метод – подається фактичний матеріал, висвітлюються положення нормативно-правових актів тощо (лекція, дискусія, консультація, обговорення тощо); методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації, метод демонстрацій: та інші); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на семінарських заняттях: вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо); метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші); робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анування тощо); інформаційно-пояснювальний метод (надання інформації законодавчого, практичного характеру, статистичної інформації тощо); кейс-метод (обговорення проблеми реалізації норм права безпекової сфери, застосування положень законодавства, практика підготовки юридичної документації, судової практики тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); кейс-метод (вирішення ситуацій тощо); пошуковий метод.

Методи оцінювання: для поточного контролю у вигляді усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, написання есе (рефератів), виконання індивідуальних та групових проєктів, творчих завдань, тощо; для підсумкового контролю проведення диференційованого заліку (усна та/або письмова відповідь, тестування, вирішення завдань, виконання вправ тощо).

Засоби діагностики результатів навчання. Поточний контроль може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою. Підсумковий контроль передбачає проведення диференційованого заліку.

Порядок оцінювання результатів навчання:

Оцінювання здійснюється за 100 бальною шкалою.

Поточний контроль та самостійна робота = 60 балів.

Підсумковий контроль = 40 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60											Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	Самостійна робота		
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Рекомендована література:

1. Богуцький П.П. Право національної безпеки та військове право: сучасні виклики: навч. посіб. Київ; Одеса: Фенікс, 2023. 252 с.
2. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення: монографія / М.Ф. Криштанович, Я.Я. Пушак, М.І. Флейчук, В.І. Франчук. Львів: Сполом, 2020. 418 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2802>
3. Державне управління національною безпекою: соціально-економічне забезпечення: монографія / С.М. Домбровська, В.О. Шведун, А.В. Рубан. Х: НУЦЗУ, 2022. 221 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/16952/1/Монографія%20Рубан%20Шведун%20Домбровська.pdf>
4. Законодавство України про державний кордон: науково-практичний коментар [у 3 т.] / за заг. ред. В.С. Нікіфоренка, Ю.Б. Курилюка. Том 1. Хмельницький: НАДПСУ, 2023. 618 с. URL: https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/3902/1/komentar_1.pdf
5. Законодавство про державний кордон України: науково-практичний коментар [у 3 т.] / за заг. ред. В.С. Нікіфоренка, Ю.Б. Курилюка. Том 3. Хмельницький: НАДПСУ, 2025. 198 с. URL: https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/4824/1/halymon_komentar_tom_3_2024.pdf
6. Кулешов М.М., Садковий В.П., Тютюник В.В. Державна система цивільного захисту: навч. посіб. Х.: НУЦЗУ, 2020. 232 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11264/1/Державна%20сист%20ЦЗ%20%28Кулешов%29.pdf>
7. Нікіфоренко В.С. Формування та реалізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України: монографія. Одеса: ВД «Гельветика», 2020. 432 с.
8. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник / Г.П. Ситник, М.Г. Орел; за заг. ред. Г.П. Ситника. Київ: МАУП, 2021. 372 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/7148e643-1410-42f1-a6b6-f4cf15aeb638.pdf>
9. Організаційно-правові основи забезпечення кібербезпеки: підручник / за заг. ред. М.М. Присяжнюка. Київ: Вид-во Ліра-К, 2023. 320 с.
10. Правове регулювання національної безпеки: навчальний посібник / О.Г. Боднарчук, О.І. Боднарчук, М.В. Глух, А.В. Гарбінська-Руденко. Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. 202 с. URL: <https://dpu.edu.ua/images/Documents/NAUKA/Naukova%20biblioteka/Navcalno-metodicna%20literatura/N/Pravove%20reguluvanna%20nacionalnoi%20bezpeki.pdf>
11. Резнікова О.О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. 456 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-06/reznikova_book_web.pdf
12. Резнікова О.О., Войтовський К.Є., Лепіхов А.В. Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2020. 84 с. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi/nacionalni-sistemi-ocinkirizikiv-i-zagroz-kraschi-svitovi-praktiki>

Викладач: Нікіфоренко Володимир Степанович, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України.

Гарант освітньої програми:

Козакова Ірина Віталіївна

кандидат юридичних наук, доцент